

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Suojelusihteeri Aili Jukarainen
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
toimisto@birdlife.fi

Vastaanottaja:
Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
maakuntakaava@uudenmaanliitto.fi

Tiedoksi:
Ympäristöministeriö
Kirjaamo
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Asia: Lausunto Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta
(lausuntopyyntö 24.4.2012 Drno 58/2011)

Lausunnon antajat: Lausunnon antavat BirdLife Suomi ry ja sen paikallisyhdistys Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353, 2104 jäsentä vuoden 2011 alussa). Tringa ry:n tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä- Uudellamaalla).

Lausunto

Tringa ry ja BirdLife Suomi ry kiittävät lausuntopyynnöstä. Yhdistykset ovat tutustuneet Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan ehdotuksen aineistoa pääasiassa linnustonsuojelun näkökulmasta ja lausuvat mielipiteenään seuraavaa.

Luontoalueiden huomioiminen

Vastoin Ympäristöministeriön Uudenmaan aiempien maakuntakaavojen vahvistamisen yhteydessä antamia jatkosuunnitteluohjeita maakunnan liitto on valinnut, ettei se tässäkään kaavassa käsittele maakunnan luontoalueita kokonaisuutena. Ratkaisu on linnustonsuojelun sekä yleisesti luontoarvojen vaalimisen näkökulmasta kestävä. Uudenmaan alueeseen kohdistuu koko Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen paljon erilaisia maankäyttöpaineita, mikä osaltaan lisää tarvetta osoittaa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät alueet maakuntakaavassa. Tärkeiden luontoalueiden osoittaminen parantaa niiden alueiden mahdollisuuksia tulla huomioituksi alemmilla kaavatasoilla. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 § kohdan 4 mukaan maankäytön suunnittelun tavoitteena on edistää "luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä", ja edelleen 28 § kohdan 6 mukaan on kaavan laadinnassa kiinnitettävä erityistä huomiota luonnonarvojen vaalimiseen. Mielestämme Uudenmaan liitto vaarantaa tämän tavoitteen saavuttamisen, koska se on ympäristöministeriön kehoituksista huolimatta jättänyt kyseisen lain luonnon monimuotoisuutta koskevan tavoitteen vaille huomiota.

Ympäristöministeriö linjasi vahvistaessaan Uudenmaan maakuntakaavaa muun ohella seuraavaa:

"Uudenmaan maakuntakaavassa on otettu huomioon valtakunnallisiin suojeluohjelmiin sisältyvät alueet ja Natura 2000 -verkoston alueet. Maakuntakaavassa tulee valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvien alueiden ohella kiinnittää riittävää huomiota myös muilla perusteilla tunnistettuihin, luonnonarvojen vaalimisen kannalta vähintään seudullisesti arvokkaisiin alueisiin. Jatkosuunnittelussa maakuntakaavaa tulee täydentää näiltä osin kokonaismaakuntakaavaksi."

Ja edelleen 1. vaihemaakuntakaavan vahvistamispäätöksessä:

"Uudenmaan liiton on tulevassa maakuntakaavoituksessa riittävien selvitysten perusteella otettava huomioon luonnonarvojen vaalimisen sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luonnonalueet ja ekologisten yhteyksien säilymistä koskevat vaatimukset. Luonnonarvojen vaalimisen on perustuttava riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin ja luonnonarvojen vaalimisessa on otettava huomioon myös muut kuin valtakunnallisesti merkittävät luonnonarvot."

Uudenmaan liitolle on toimitettu selvitykset maakunnallisesti tärkeistä lintualueista sekä entisen Uudenmaan maakunnan¹ että entisen Itä-Uudenmaan maakunnan² osalta. Maakuntakaavassa maakunnallisesti tärkeitä lintualueita ei kuitenkaan ole osoitettu eikä täten myöskään varmistettu niiden säilymistä. Maakunnan alueelta on myös muita maakunnallisesti tärkeiden luontoarvojen kartoitustuloksia, kuten Itä-Uudenmaan liiton toteuttaman MALU (maakunnalliset luontoalueet) – hankkeen tulokset.

1 Ellermaa, M. 2010-2011: Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37. - 38: 140 – 174.

2 Lehtiniemi, T., Leivo, M. ja Sundström, J. 2009: Porvoon Seudun maakunnallisesti arvokkaat lintukohteet. Internet-julkaisu (http://www.saunalahti.fi/~pslybnff/b/iu_reba.pdf)

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa seudullisia luontoarvoja on pyritty huomioimaan velvoittamalla muutamalla kaavamääräyksellä huomioimaan muun ohella alueen luontoarvot yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Luontoarvojen huomioimiseen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa velvoittavia määräyksiä on liitetty ainakin taajamatoimintojen alueen sekä teiden ja ratojen sijainteja osoittavissa kaavamerkinnöissä. Edellä mainittuja kaavamerkintöjä onkin osoitettu maakunnallisesti tärkeille lintualueille (ongelmalliset alueet on luetteloitu jäljempänä).

Vastaavaa luontoarvoja huomiointiin kehoittavaa jatkosuunnittelumääräystä ei ole kuitenkaan liitetty kaikkiin kaavamerkintöihin liittyviin määräyksiin. Erityisesti huomiota kiinnittää mainitun määräyksen puuttuminen "raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue" -merkinnän kaavamääräyksestä. Em. merkinnällä on osoitettu mm. Helsingin, Sipoon ja Vantaan yhteinen Östersundomin osayleiskaava-alue sekä Espoon Hista. Molempien mainittujen uusien taajamien toteuttaminen on erityisen ongelmallista juuri alueiden merkittävien luontoarvojen varjelen näkökulmasta. Östersundomissa mainittua aluevarausta on osoitettu sekä Sipoonkorven että Östersundomin maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden päälle. Histan taajama taas uhkaa Nuuksion ja Meikon metsämännerten välistä ekologista yhteyttä ja nakertaa Nuuksion metsämännerta.

Edellisten lisäksi maakuntakaavan "valkeilla alueilla" eli alueilla, joiden maankäyttöön kaava ei ota kantaa, maakuntakaavamääräykset eivät ohjaa mitenkään maakunnallisesti tärkeiden luontoalueiden huomioon ottamista ja tätä kautta säilymistä, koska ne eivät tule maakuntakaavan kautta edes alemman tason suunnittelijoiden tietoon. Näin maakuntakaavalla ei ole näiden alueiden osalta sellaista ohjausvaikutusta alemmilla kaavatasoilla, mikä sillä tulisi olla. Pidämme tätä maankäyttö- ja rakennuslain hengen vastaisena ja vaadimme näiden kohteiden osoittamista maakuntakaavakartalla ja niiden arvojen säilymisen varmistamista kaavamääräyksellä.

Luonnonarvojen vaalimista on toteutettava kaikilla kaavatasoilla, kuten myös ympäristöministeriö on Uudenmaan liittoa ohjeistanut. Vähintään seudullisten luontoarvojen huomioiminen tulee tehdä maakuntakaavassa, eikä muuta maankäyttöä tule maakunnallisesti tärkeille kohteille osoittaa. Pidämme ilmeisenä sitä, että myös lausunnolla olevassa maakuntakaavaehdotuksessa tällaisilta ristiriidoilta olisi välttytty, mikäli Uudenmaan liitto olisi vienyt kaavaan maakunnallisesti tärkeät luontokohteet aiemmissa maakuntakaavoissa.

Maakunnallisesti tärkeät lintualueet, joiden yhteydessä aluevarauksia tulisi tarkistaa kunnittain (osalla kohteista myös laajempaa, valtakunnallista tai kansainvälistä merkitystä).

Hanko, Hangon etelälahdet: Taajamatoimintojen tai työpaikka-alueiden reservialueen rajausta ulottuu edelleen hieman lintualueelle. Aluevarausta tulee supistaa eteläraunastaan niin, ettei rakentaminen sijoitu suoraan kiinni lintualueeseen.

Karkkila, Karjaanjokilaakso: Tiivistettävä taajamatoimintojen alue sijoittuu tärkeän lintualueen päälle, rajausta tulisi supistaa nykyisestä lintualueen kohdalta.

Siuntio, Kirkkonummi Meiko-Lapptasketin lintualueen eteläpuoleinen "Raideliikenteeseen tukeutuva asemanseudun kehittämisaalue"-merkintä ulottuu tärkeälle lintualueelle ja merkintää tulisi supistaa pohjoisosasta niin, että päällekkäisyydeltä vältytään.

Kirkkonummi, Vitträsk: Taajamatoimintojen reservialue on osoitettu kiinni tärkeään lintualueeseen. Merkintää tulisi supistaa niin, että tärkeän lintualueen ja taajamatoimintojen reservialuevarauksen väliin jää riittävä puskurivyöhyke.

Vantaa Seutulan pellot: Työpaikka-alueen varaus sijoittuu tärkeän lintualueen itäreunan päälle. Työpaikka-aluetta tulisi supistaa niin, että päällekkäisyys poistuu.

Espoo, Helsinki, Iso-Huopalahti: Taajamatoimintojen alue ulottuu tärkeälle lintualueelle. Päällekkäisyys tulisi poistaa taajamatoimintojen varausta supistamalla.

Espoo: Suomenoja: tiivistettävä taajamatoimintojen alue ulottuu kansainvälisesti arvokkaalle lintualueelle. Mainittua taajamavarausta tulee supistaa niin ettei päällekkäisyyttä esiinny ja lintualue osoittaa SL-alueeksi kansainvälisen merkityksensä vuoksi. Kansainvälisesti tärkeänä lintualueena (IBA, Important Bird Area), jonka suojelemiseen lintudirektiivi velvoittaa, on kohteen suhteen noudatettava erityistä huomiota, minkä vuoksi pidämme SL-merkintää välttämättömänä.

Tuusula, Tuusulanjärvi: Tiivistyvä taajamatoimintojen alue järven pohjoispäässä sijoittuu hieman tärkeän lintualueen päälle. Tiivistyvän taajamatoimintojen aluevarausta tarkistettava.

Helsinki, Viikki-Vanhankaupunginlahti: Alueen pohjoiskulmassa tiivistettävä taajamatoimintojen alue sijoittuu lintualueen päälle. Mainittua kaavamerkintää tarkistettava. Alueen eteläosassa Kivinokan taajamavaraus sijoittuu osittain lintualueen päälle. Taajama-alueen varausta tulisi supistaa. Kivinokan taajamavarausten supistaminen olisi tässä(kin) tapauksessa on yksinkertaisin ratkaisu. Kohteen merkittävyyden vuoksi ratkaisu, jossa luontoarvojen huomioiminen siirretään alemmille kaavatasoille ei ole perusteltu.

Helsinki, Sipoo, Vantaa; Sipoonkorpi, Östersundomin lintuvedet: Raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen alue sijoittuu osittain tärkeiden lintualueiden päälle. Taajamavarauksia tulisi supistaa lintualueiden kohdalta.

Lapinjärvi, Lapinjärvi: Lapinjärven kirkonkylän taajamaa ollaan laajentamassa myös maakunnallisesti tärkeän lintualueen lounaispuolelle. Taajaman mahdollinen laajentamistarve tulisi osoittaa muualle kuin tärkeän lintualueen yhteyteen ja varausta järven lounaisrannalta tulisi supistaa nykyisestä.

Loviisa, Niinijärvi: "Liikenteen yhteystarve" -merkintä on osoitettu suoraan maakunnallisesti tärkeän lintujärven läpi. Yhteystarvemerkinä tulisi siirtää tien pohjoispuolelle. Nyt herättää väärän mielikuvan siitä, että tie aiotaan oikaista kulkemaan järven poikki.

Porvoo, Fågelmosse: Lintualueen koillisosaan ulottuu teollisuus-alueen varaus. Mainittua varausta tulisi supistaa niin, ettei se ulotu lintualueelle.

Porvoo, Kodderviken – Tolkkisen ja Hermanninsaaren rantametsät: Taajama-alueen varaus ulottuu lintualueen itäreunalle, rajausta tulisi supistaa tällä alueella. Myös lintualueen lounaispäässä on taajamavaraus osoitettu tärkeän lintualueen päälle. Mainittu alue on maakunnan mittakaavassa merkittävä tulviva lahopuumetsä, jossa pesii erittäin uhanalainen laji, jonka uudenmaan kanta on hyvin pieni. Myös täältä taajama-alueen rajausta tulisi supistaa niin, ettei se ulotu lintualueelle.

Ekologiset yhteydet

Yhtenä Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan osatavoitteena on maakunnan toimivan ekologisen verkoston turvaaminen. Mainittu tavoite edellyttää kuitenkin huomattavasti enemmän toimenpiteitä kuin kaavaehdotusta varten on tehty. Maakunnallisen ekologisen verkoston suunnittelu vaatii erityistä asiantuntemusta ja asiantuntijatyönä pitäisi toteuttaa selvitys, joka ohjaisi maankäyttöä eli maankäyttö tulisi sopeuttaa ekologisen verkoston vaatimuksiin, eikä toisin päin, kuten nyt on tehty – ekologinen verkosto ei toimi, kun sen pitäisi syntyä sen mukaan, mitä muu maankäyttö sallii. Kaavaehdotuksessa esitetään maankäytön ratkaisuja, joiden toteuttaminen vaarantaa verkoston toimivuuden.

Maakunnan suurimman kasvualueen tärkeimmät yhtenäiset metsäalueet ja niiden väliset ekologiset käytävät sijaitsevat pääkaupunkiseudun molemmin puolin. Pääkaupunkiseudun länsipuolella pohjois-eteläsuunnassa kulkee käytävä Porkkalan-Meikon-Nuuksion-Vihdin ja metsämantereita pitkin ja itäpuolella Mustavuoren-Kasabergetin-Sipoonkorven-Pornaisten ja Mäntsälän kautta. Itäpuolen käytävä on jo nyt vaarallisen rikkonainen ja länsipuolen käytävässä on rikkonaisempi osa-alue Vihdin kohdalla ja käytävä uhkaa sulkeutua valtatie 51 kohdalla.

Lännenpuoleisessa käytävässä yhteydelle ongelmia aiheuttaa kaavaehdotuksessa ainakin Porkkalan ja Meikon välille osoitettu rakentaminen sekä Meikon ja Nuuksion välille osoitettu Histan raideliikenteeseen tukeutuva taajamavaraus. Pääkaupunkiseudun itäpuolella sijaitsevassa käytävässä kaavaehdotuksen mukaisen rakentamisen ongelmat alkavat etelässä jo Östersundomin kohdalla. Raideliikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen varaus ei turvaa ekologisia yhteyksiä Sipoonkorven ja rannan luontoalueiden välillä. Sipoonkorven pohjoispuolelle osoitettu itäradan linjaus tuo pitkällä aikavälillä mukanaan taajaman joka eristäisi Sipoonkorven pohjoisemmista metsäalueista.

Osayleiskaavojen samanaikainen laatiminen

Allekirjoittajat ihmettelevät tapaa, jossa Östersundomin ja Espoon Histan alueelle on laadittu osayleiskaavoja samanaikaisesti maakuntakaavan kanssa (Histan tapauksessa aiemmin). Maankäyttö- ja rakennuslaki korostaa osallisten mahdollisuuksia osallistua maankäytön suunnitteluun ja eri tason kaavojen samanaikainen valmistelu on ristiriidassa MRL:n tavoitteiden kanssa ja herättää mielikuvan siitä, että osayleiskaavat ohjaavat maakuntakaavaa eikä päinvastoin.

Lopuksi

Tringa ry ja BirdLife Suomi ry katsovat, että kaavaehdotuksessa on edelleen vakavia puutteita maakunnan ekologisen verkoston ja maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden huomioimisessa. Luontoarvojen huono huomioiminen lienee suoraan seurausta ratkaisusta jättää ympäristöministeriön luontoalueita ja ekologista verkostoa koskevat jatkosuunnitteluohjeet huomioimatta ja lykätä ekologisen verkoston suunnittelu jälleen seuraavalle kaavakierrokselle. Esitämme maakunnan liitolle, että se tekee kaavaan edellä esittämämme muutokset ja aloittaa välittömästi uuden luonnon monimuotoisuus ja ekologiset verkostot vaihemaakuntakaavan laatimisen.

Helsingissä 27. päivänä kesäkuuta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingförstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

BirdLife Suomi ry

Seppo Vuolanto
Puheenjohtaja

Aki Arkiomaa
Toiminnanjohtaja